REFÎ’ BİN MİHRAN (radıyallahü anh)

Tabiînin büyüklerinden. Yüksek halleri bulunan, Peygamber efendimizin sünnetine, büyüklerimizin yoluna uymayı, bid’atleri terk etmeyi tavsiye eden bir zât idi. Künyesi Ebü’l-Âliye’dir. Künyesi ile meşhûr olmuştur. 93 (m. 711) senesinde vefât etti. Hazreti Ebû Bekir’i gördü. Hazreti Ömer’in arkasında namaz kıldı. Übey bin Ka’b’ın (radıyallahü anh) ve diğer Sahâbîlerin huzûrunda Kur’ân-ı kerîm okudu. Güzel ve çok fâideli hoş sözleri vardır.

Ebû Âliyye’nin Tabiîn arasında seçkin bir yeri vardı. Aralarında, Kureyşlilerin de bulunduğu toplulukta, Abdullah İbn-i Abbas hazretleri onu yanına oturtur “İşte ilim, insanın şerefini böyle kat kat arttırır” buyururdu. Ebû Bekir bin Dâvûd’da (radıyallahü anh) Peygamber efendimizin Eshâbından sonra, Kur’ân-ı kerîmi, Ebû Âliyye, ondan sonra Sa’îd bin Cübeyr’den daha iyi bilen olmadığını söylemiştir. Ebû Âliyye tefsîr ilmini İbn-i Abbas hazretlerinden almıştır. Bu konuda en çok ondan rivâyette bulunmuştur.

Tefsîrine örnek: Allahü teâlânın **“Onlar ki kıldıkları namazdan habersizdirler** (gâfildirler) **Onda sevh ederler.”** (Maun-5) âyetinde kimin murad edildiği sorulunca, kaç rekât kıldığını bilmeyenlerdir, diye cevap vermiştir.

O, Hazreti Ömer, İbn-i Mes’ûd, Hazreti Ali, Hazreti Âişe ve daha birçok Sahâbîden ilim almış, ondan da Katâde, Hâlid El-Hazzâ, Dâvûd bin Ebî Hind, Avf el-A’râbî, Rebî’ bin Enes ve daha başkalarından ilim öğrenmiş ve hadîs-i şerîf nakletmişlerdir. Rivâyet yoluyla bildirdiği husûslarda sözüne güvenilir bir kimse idi. Onun tefsîre dair rivâyetleri vardır. Bu tefsîre dair rivâyetlerini Rebi bin Enes el-Bekrî bildirmiştir.

Refi’ bin Mihran hazretleri hayır ve hasenatını gizli yapardı ve buyururdu ki: “Sadakanın en hayırlısı, sağ elle verip sol elinden bile gizlemektir.” Nasîhat isteyen birine buyurdu ki:

“Allahü teâlânın sevdiği ve beğendiği işleri yap, böyle yapan kimse sâlih amellere, iyi işlere meyleder, onu yapar. Kötülüklerden ve günahlardan uzak kal. Kötülük yapan, günah işleyen kimse, kötülük ve günaha alışır, bunları yapmakta

devam eder. Allahü teâlâ günahkâra, dilerse azâb eder, dilerse onu bağışlar.” Yine buyururdu ki:

“Allahü teâlânın insanı müslüman olmakla şereflendirmesi, arzu ve isteklerinden koruması büyük ni’metlerdendir.”

“Müslümanlığı öğreniniz. Öğrenince de ondan yüz çevirmeyiniz. Doğru yola yapışınız. Bu yol, müslümanlıktır. Müslümanlıkta sağa sola sapmayınız. Resûlullah (aleyhisselâm) ve onun gökteki yıldızlar gibi olan Eshâbının yoluna yapışınız. Arzu ve isteklerinizden çok sakınınız. Arzu ve istekler aranızda düşmanlık ve kin meydana getirir.”

“Bir âlimden ilim almak için, günlerce yol yürürdüm. O zâtın yanına vardığım zaman, onda ilk aradığım, namazını doğru ve şartlarına uygun kılıp kılmadığı olurdu. Eğer, şartlarına uygun kılarsa, yanında kalır, ondan ilim öğrenirdim. Bu şekilde bulmazsam yanında kalmaz ondan ilim almazdım.”

“Utanan ve kibirli olan ilim öğrenemez.”

“Kendileriyle görüştüğüm zaman Resûlullah’ın (aleyhisselâm) Eshâbı bana şöyle dedi: (Allahü teâlâdan başkası için, iş yapma, sonra Allahü teâlâ seni kendisi için amel (iş) yaptığın kişinin eline bırakır.)”

Birisi, Refi bin Mihran hazretlerinin abdest aldığını görünce, “Allahü teâlâ tevbe edenleri ve temiz olanları sever.” meâlindeki âyet-i kerîmeyi okudu. Bunun üzerine O da, “Kastedilen mânâ, su ile temizlelenenler değil, günahlardan temizlenenlerdir” buyurdu.

Refi bin Mihran hazretlerinin rivâyet ettiği iki hadîs-i şerîf:

Resûlullah (aleyhisselâm) sıkıntılı zamanlarında “Lâ ilahe illallahü azîm-ül-alîm, lâ ilahe illâ rabbül-âlemîn, rabb-ül-arşil-Kerîm, lâ ilahe illallah, Rabbü-s-Semâvâti ve-l-Erdı ve Rabb-ül-arş-il-azîm.” buyururlardı.

İbni Abbas’dan rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte Resûlullah efendimiz: “Dinde aşırı gitmeyiniz. Sizden önceki ümmetler dinde aşırı gitmeleri sebebiyle helak oldular.”

---

1) Hilyet-ül-evliyâ, cild-2, sh. 217

2) Tabakât-ül-müfessirîn, cild-1, sh. 172

3) Tezkiret-ül-Huffâz, 1/61